

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 15Co/316/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1114207104
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Mária Hajdínová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2020:1114207104.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Hajdínovej a členov senátu JUDr. Evy Mészárosovej a JUDr. Silvie Walterovej v právnej veci žalobcu: A. Z. , narodený dňa X.X.XXXX, trvale bytom F., Ul. Z. H. č. XXXX/XX, zastúpený JUDr. Lubomírom Müllerom, usadeným euroadvokátom, so sídlom Prievidza, Nábrežie sv. Metoda č. 120/14, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Račianska č. 71, o nemajetkovú ujmu vo výške 20.000,- € s príslušenstvom, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 23. februára 2016, č.k. 15 C 49/2014-80, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 23. februára 2016, č.k. 15 C 49/2014-80, vo výroku, ktorým súd prvej inštancie uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 10.582,- € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku m e n í tak, že žalobu z a m i e t a a vo výroku o náhrade trov konania m e n í tak, že žalovanej p r i z n á v a nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

II. Žalovanej priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1.1. Okresný súd Bratislava I. rozsudkom zo dňa 23.2.2016, č.k. 15 C 49/2014-80, čiastočne vyhovel žalobe žalobcu a uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 10.582,- € titulom nemajetkovej ujmy, ako aj náhradu trov konania vo výške 1.134,86 € a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil ustanoveniami § 23 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4, ods. 5 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, čl. 1 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 13 ods. 1, čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Uviedol, že žalobca sa predmetnou žalobou domáhal zaplata sumy 20.000,- € titulom nemajetkovej ujmy, a to na základe priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru za nezákonné odňatie slobody rozsudkom Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, sp.zn. 1 T 74/74, v trvaní šesťnásť mesiacov. Uznesením Krajského súdu Trenčín zo dňa 6.8.2012, č.k. 23 Tos 57/2012-141, bola povolená obnova, rozsudok bol zrušený a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 30.10.2012, sp.zn. 1 Tv 2/2012, v spojení s uznesením Krajského súdu Trenčín zo dňa 10.1.2013, č.k. 2 Tov 4/2012-11, bolo trestné stíhanie zastavené.

1.2. Žalovaná vo vyjadrení k žalobe uviedla, že žalobca bol rozsudkom Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, sp.zn. 1 T 74/74, uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách a odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní šesťnásť mesiacov nepodmienečne. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 12.4.2012, sp.zn. 1 Nt 29/2009, v spojení s uznesením Krajského súdu Trenčín zo dňa 6.8.2012, sp.zn. 23 Tos 57/2012, bola povolená obnova konania v trestnej veci a súčasne bol zrušený rozsudok Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, sp.zn. 1 T 74/74, v celom rozsahu, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušený rozsudok obsahovo nadväzujúce. Uznesením Okresného súdu Banská

Bystrica zo dňa 30.10.2012. sp.zn. 1 Tv 2/2012, bolo trestné stíhanie zastavené z dôvodu, že skutok nie je trestným činom. Žalovaná vo vyjadrení uviedla, že odškodnila žalobcu stanoviskom zo dňa 10.7.2013, č.: 27592/2013-1531/8, podľa § 19 ods. 3 písm. b/ a § 23 ods.1 písm. a/, c/ zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii sumou 2.947,40 €. Poukázala na čl. 46 ods. 3, čl. 51 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky, neuznala uplatnený nárok, keďže zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii takéto odškodnenie neupravuje, v tejto súvislosti poukázala na rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29.11.2011, sp.zn. 8 Co 85/2001. Žalobu žiadala zamietnuť.

1.3. Vykonaným dokazovaním súd prvej inštancie zistil, že žalobca bol rozsudkom Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, sp.zn. 1 T 74/74, uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách a odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní šesťnásť mesiacov nepodmienečne. Žalobca bol vo výkone trestu odňatia slobody od 21.5.1974 do 21.9.1975. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 12.4.2012, sp.zn. 1 Nt 29/2009, v spojení s uznesením Krajského súdu Trenčín zo dňa 6.8.2012, sp.zn. 23 Tos 57/2012, bola povolená obnova konania vo vyššie uvedenej trestnej veci a súčasne bol zrušený rozsudok Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, č.k. 1T 74/74, v celom rozsahu, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušený rozsudok obsahovo nadväzujúce. Následne uznesením Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 30.10.2012, sp.zn. 1 Tv 2/2012, bolo trestné stíhanie zastavené z dôvodu, že skutok nie je trestným činom. V dôsledku uvedených skutočností žalobca požiadal žalovanú o odškodnenie podaním zo dňa 6.3.2013 podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii titulom náhrady mzdy za obdobie nezákonného väznenia v trvaní od 21.5.1974 do 21.9.1975, titulom náhrady nákladov výkonu trestu, titulom náhrady nákladov pôvodného trestného konania, titulom nákladov právneho zastúpenia, titulom náhrady cestovného, a podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru titulom náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 20.000,- €. Žalovaná stanoviskom zo dňa 10.7.2013, č.: 27592/2013-1531/8, odškodnila žalobcu podľa § 19 ods. 3 písm. b/ a § 23 ods. 1 písm. a/, c/ zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii celkovo sumou 2.947,40 € a v časti nároku nemajetkovej ujmy uplatnený nárok zamietla z dôvodu, že uvedený zákon takéto odškodnenie neupravuje. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca sa domáha nemajetkovej ujmy za obdobie nezákonného väznenia od 21.5.1974 do 21.9.1975 priamou aplikáciou čl. 5 ods. 5 Dohovoru, výšku ktorej odvodzuje od rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v spojení s rozsudkami Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorý priznáva náhradu nemajetkovej ujmy v obdobných veciach, v rozpätí od 500,- Kč až 1.500,- Kč (19,- € až 57,- €) za každý deň nezákonného väznenia. Žalobca si uplatňuje za 16 mesiacov 20.000,- €, t.j. 41,- € za jeden deň nezákonného väznenia.

1.4. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že odškodnenie žalobcu titulom náhrady škody upravuje lex specialis zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, ktorý však nerieši otázku nemajetkovej ujmy ako spravodlivé zadostučinenie. Dospel k záveru, že pokiaľ vnútroštátny predpis, v danom prípade zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, z hľadiska nároku na náhradu škody má užšiu úpravu ako vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, treba priamo aplikovať čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý má v súlade s Ústavou Slovenskej republiky prednosť pred zákonnou úpravou. Dohovor je na účely čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky možné charakterizovať ako medzinárodnú zmluvu, na ktorej vykonanie nie je potrebný zákon, pretože ide o medzinárodnú zmluvu, ktorá je svojim charakterom spôsobilá priameho, bezprostredného vykonávania (self-executing). Preto súd pri výklade právnych noriem musí zabezpečiť, aby Dohovor, ktorý je medzinárodnou zmluvou, mal prednosť pred vnútroštátnym zákonom, lebo iba tak bude možné inštitúty upravené Dohovorom vykonávať v podmienkach Slovenskej republiky efektívnym spôsobom. Keďže čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky rozoznáva tri kategórie medzinárodných zmlúv, ktoré majú prednosť pred zákonmi, keď zákonodarca na prvom mieste umiestnil medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, vyvodil záver, že tieto medzinárodné zmluvy majú prednosť pred zákonmi bez ohľadu na to, či na ich vykonanie je alebo nie je potrebný zákon. Tento názor súd oprel o čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a zákonom. Súd prvej inštancie konštatoval, že čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý umožňuje odškodnenie nemajetkovej ujmy, neobsahuje kritériá, resp. metodiku výpočtu určenia výšky nemajetkovej ujmy. Preto súd, keďže výšku možno určiť len v súlade so zákonom, postupoval podľa § 136 O.s.p. a túto určil podľa voľnej úvahy. Zároveň konštatoval, že napriek uvedenému rozhodnutie súdu nemôže byť bezhraničné, preto pri svojom rozhodnutí použil analógiu zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, ktorý s účinnosťou od 1.1.2009 v § 17 stanovil kritériá určovania výšky nemajetkovej ujmy, ktorá sa odvíja od priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky, s

prihliadnutím na osobu poškodeného, jeho doterajší život, závažnosť vzniknutej ujmy, okolnosti, za ktorých k nej došlo, závažnosť následkov, ktoré poškodenému vznikli v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení.

1.5. Súd prvej inštancie pri úvahe o výške nemajetkovej ujmy vychádzal zo základnej skutočnosti, že žalobca bol obmedzený na osobnej slobode od 21.5.1974 do 21.9.1975, t.j. šesťnásť mesiacov a jeden deň. K obmedzeniu osobnej slobody došlo vo veku 23 rokov v čase, kedy mal žalobca život pred sebou. Táto negatívna skúsenosť žalobcu poznačila pocitom krivdy, posmechu, poznámky v kádrovom posudku a zanechala stopy i na zdravotnom stave. Situácia krivdy trvala tridsaťosem rokov, t.j. od rozsudku Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo dňa 11.6.1974, sp.zn. 1 T 74/74, až po zastavenie trestného stíhania uznesením Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 30.10.2012, sp.zn. 1 Tv 2/2012. Keďže žalobca nepreukázal extrémny zásah do súkromia s ťažkými následkami, súd pri zohľadnení samotného faktu obmedzenia osobnej slobody v rozsahu šesťnásť mesiacov, čo samo o sebe je faktorom vyvolávajúcim zásah do súkromia, ustálil, že nemajetková ujma v rozsahu 22,- € za jeden deň je primeraná, nie je len symbolická, ale zároveň má charakter odškodnenia.

1.6. Súd prvej inštancie poukázal na to, že žalovaná pri odškodnení žalobcu podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii stanoviskom zo dňa 10.7.2013 vychádzala z obdobia od 21.5.1974 do 21.9.1975, t.j. šesťnásť mesiacov a jeden deň. Z takto určeného základu pre zachovanie kontinuity vychádzal i súd prvej inštancie. Výpočet odôvodnil nasledovne: jeden mesiac má 30 dní x 16 mesiacov = 480 dní x 22,- € = 10.560,- € a 1 deň x 22,- €; spolu: 10.560,- € + 22,- € = 10.582,- €. Ďalej v odôvodnení uviedol, že v kontexte uvedených skutočností platí, že súdy by mali rešpektovať používanie medzinárodných inštitútov, prostredníctvom ktorých dochádza k eliminácii krivd aj v prípadoch, v ktorých to vnútroštátna legislatíva neupravuje. Vzhľadom na uvedený právny názor súd rozhodol tak, že žalobe žalobcu čiastočne vyhovel a vo zvyšku, s prihliadnutím na primeranosť odôvodnenú v rozhodnutí, žalobu zamietol.

1.7. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p., podľa ktorého aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia. Trovy právneho zastúpenia súd priznal podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, § 10 ods. 1, § 13a ods. 1 písm. a/, c/, d/, za štyri úkony právnej služby, pričom sadzba jedného úkonu je z priznanej sumy 10.582,- € vo výške 270,54 €; 1. prevzatie a príprava 7.3.2014, t.j. 270,54 € a režijný paušál 8,04 €, 2. písomné podanie žaloby 7.3.2014, t.j. 270,54 € a režijný paušál 8,04 €, 3. písomné podanie k vyjadreniu žalovaného 31.7.2014, t.j. 270,54 € a režijný paušál 8,04 €, 4. účasť na pojednávaní 23.2.2016, t.j. 270,54 € a režijný paušál 8,58 €. Spolu: 270,54 € + 8,04 € + 270,54 € + 8,04 € + 270,54 € + 8,04 € + 270,54 € + 8,58 € = 1.114,86 €. Trovy konania celkom titulom zaplateného súdneho poplatku 20,- € a titulom právneho zastúpenia 1.114,86 € sú spolu 1.134,86 €.

2.1. Proti tomuto rozsudku, jeho výrokom, ktorými žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 10.582,- € titulom nemajetkovej ujmy, ako aj náhradu trov konania vo výške 1.134,86 €, podala včas odvolanie žalovaná. Vytýkala súdu prvej inštancie, že sa jej postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázala na to, že žalobca v žalobnom návrhu výslovne uviedol, že sa nedomáha náhrady nemateriálnej ujmy na základe ustanovenia § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, ale žiada o priznanie nemateriálnej ujmy na základe priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru. S rozhodnutím súdu prvej inštancie sa nestotožnila. Podľa jej názoru je rozsudok v časti priznanej náhrady nemateriálnej ujmy nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný.

2.2. K aplikácii čl. 5 ods. 5 Dohovoru a tvrdeniu, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci uviedla, že nepopiera, že vzhľadom k medzinárodným záväzkom, vyplývajúcim pre Slovenskú republiku z Dohovoru, by nemateriálnu ujmu nebolo absolútne možné v súvislosti s nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom priznať, a to predovšetkým s poukazom na čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý zakladá možnosť priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru, keďže dotknutý článok Dohovoru v porovnaní s úpravou obsiahnutou v čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj vnútroštátnych predpisoch upravujúcich náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (v zmysle ktorých sa náhradou škody rozumie len náhrada materiálnej škody, ktorej podmienky a podrobnosti upravuje zákon), zakladá aj v zmysle príslušnej judikatúry ESLP

v súvislosti s nezákonným pozbavením osobnej slobody, tak nárok na náhradu materiálnej, ako aj nemateriálnej škody, čo zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Súd prvej inštancie však pri priamej aplikácii Dohovoru opomenul posúdiť, či je tento možné na predmetnú vec aplikovať vzhľadom na časový okamih, odkedy je ním Slovenská republika viazaná. Žalovaná v tejto súvislosti poukázala na stanovisko Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25.11.2014, sp.zn. Pl. ÚS-st. 39/14, ktoré bolo publikované v Zbierke zákonov Českej republiky pod č. 297/2014 Sb., a v zmysle bodu I ktorého, cit.: Nárok na náhradu nemateriálnej ujmy podľa čl. 5 odst. 5 Úmluvy o ochrane ľudských práv a základných svobôd vzniká za predpokladu, že k zásahu štátu do osobnej slobody dotčenej osoby došlo, resp. tento zásah bol ukončen až poté, čo sa tato mezinárodná úmluva stala pro Českou republiku záväznou (tj. od 18. 3. 1992); okamžik účasti této osoby na rehabilitaci není z tohoto hlediska relevantní.“ Žalovaná poukázala na to, že v danej veci bol žalobca uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách rozsudkom z roku 1974 a trest odňatia slobody vykonal od 21.5.1974 do 21.9.1975, teda v čase, keď Slovenská republika, resp. ČSFR, nebola Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd viazaná. Poukázala aj na rozsudok Krajského údu v Bratislave zo dňa 25.2.2016, č.k. 3 Co 38/2014-64, ktorý vyslovil nemožnosť priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru v súvislosti s priznaním náhrady nemateriálnej ujmy, ktorá vznikla zásahom do osobnej slobody dotknutej osoby, ku ktorému došlo, resp. tento zásah bol ukončený predtým ako sa stal Dohovor pre Slovenskú republiku záväzný, pričom odôvodnenie uvedeného rozsudku je podložené práve vyššie citovaným stanoviskom Ústavného súdu Českej republiky. Žalovaná upozornila, že v danom prípade nie je možné podporne použiť bod II vyššie citovaného stanoviska Ústavného súdu Českej republiky, v ktorom sa uvádza, cit. „Tento právny názor se neuplatní u případu, kdy žaloba na zaplacení zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou ujmu byla podána ještě před přijetím tohoto stanoviska.“, a to z dôvodu rozličnej situácie v Slovenskej republike a Českej republike. Stanovisko v bode II je reakciou na právny stav, ktorý nastával v Českej republike, kde dochádzalo k odklonu právnej praxe nastavenej Ústavným súdom Českej republiky práve ďalším rozdielnym rozhodnutím Ústavného súdu Českej republiky. Avšak v Slovenskej republike obdobná situácia rozporu medzi rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky navzájom, prípadne rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky a Najvyšším súdom Slovenskej republiky nenastala, a preto nie je možné hovoriť o odklone od ustálenej súdnej praxe. Podľa žalovanej, vzhľadom na uvedené je preto pochopiteľné, že žalobca podložil svoj návrh rozhodnutiami výlučne Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky, na základe ktorých bola uznaná náhrada nemateriálnej ujmy na základe priamej aplikácie Dohovoru, na ktoré poukázal aj súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Vzhľadom na prednesenú argumentáciu im však nemožno, podľa žalovanej, prikladať žiadnu relevanciu. Žalovaná dôvodila, že základ nároku na náhradu nemateriálnej ujmy uplatnenej žalobcom, podľa jej názoru, nevyplýva tak z vnútroštátnej právnej úpravy, ako ani z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, vychádzajúc predovšetkým z dopadu demonštratívnej výpočtu odškodňovacích nárokov podľa § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii na možnosť, resp. nemožnosť, priznať nárok na nemateriálnu ujmu podľa noriem vnútroštátneho práva v rámci súdnej rehabilitácie, vzťahu zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii a zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (a Občianskeho zákonníka), ako aj užšieho rozsahu náhrady škody v zmysle čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, v porovnaní s rozsahom stanoveným v čl. 5 ods. 5 Dohovoru, a zároveň aj citovaného stanoviska Ústavného súdu Českej republiky. Sumarizujúc všetky uvedené skutočnosti mala žalovaná za to, že súd prvej inštancie na zistený skutkový stav aplikoval nesprávnu právnu normu, čím napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.3. K existencii nemateriálnej ujmy a výške priznanej náhrady žalovaná poukázala na to, že zmyslom náhrady nemateriálnej ujmy v peniazoch je dať do vzťahu mieru ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti s konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takejto nemateriálnej ujmy, ktorá poškodenej osobe vznikla a aspoň takýmto spôsobom prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Za týmto účelom je potrebné v konaní preukázať závažnosť ujmy a závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, príp. v spoločenskom uplatnení, príp. ďalších skutočností, a to predovšetkým z dôvodu ustálenia výšky takejto peňažnej náhrady. Vychádzajúc z rozsudku Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 18.11.2013 vo veci vedenej pod sp.zn. 4 C 86/2012, ktorý žalovaná priložila k odvolaniu, ako aj per analogiam rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 11.1.2012, sp.zn. 30 Cdo 2357/2010, v súvislosti so závažnosťou následkov, ktoré vznikli poškodenému, môže súd priznať peňažné zadostiučinenie iba v prípade, ak dospeje na podklade dôkazov predložených žalobcom (poškodeným) k záveru, že v konkrétnom prípade došlo k skutočnému závažnému následku na poškodenom a tento zásah má značnú intenzitu, pričom základnými kritériami,

pre posúdenie intenzity takéhoto zásahu v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody sú spravidla povaha trestnej veci, celková dĺžka obmedzenia osobnej slobody a následky v osobnej sfére poškodenej osoby. Podľa žalovanej žalobca v prejednávanej veci neunesol dôkazné bremeno, resp. bolo jeho povinnosťou preukázať závažnosť ujmy a závažnosť následkov, ktoré mu vznikli vykonaním trestu odňatia slobody v konkrétnej veci. Za unesenie takéhoto dôkazného bremena žalobcom nie je možné bez ďalšieho považovať pomerne strohú výpoveď žalobcu, keď na pojednávaní dňa 23.2.2016 uviedol, cit.: „V celom rozsahu sa pridrižiam písomne podaného návrhu. K tomuto chcem dodať len toľko, že väzenie ovplyvní život človeka. Najprv je to krivda, neskôr posmech, potom je toho kádrový posudok a v konečnom dôsledku to sú zdravotné problémy akými sú nespavosť a vysoký krvný tlak, ktorým trpím do dnes“; poukázanie na judikatúru ESLP a vnútroštátnu rozhodovaciu činnosť súdov v podobných veciach. Vytýkala súdu prvej inštancie, že v odôvodnení napadnutého rozhodnutia sa pri hodnotení následkov takéhoto obmedzenia osobnej slobody v osobnej sfére (v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody) obmedzil len na skutočnosti, ktoré uviedol žalobca v žalobnom návrhu a vo svojej výpovedi, t.j. pocit krivdy, posmechu, poznámky v kádrovom posudku. Pokiaľ ide o tvrdenie žalobcu o údajných zdravotných problémoch vzniknutých v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody, ktoré údajne pretrvávajú dodnes, tieto žiadnym spôsobom nepreukázal. Podľa žalovanej žalobcom uvedené následky sú všeobecnými (resp. predvídateľnými) následkami spojenými s obmedzením osobnej slobody a nepreukazujú, že v jeho prípade došlo k závažnej ujme so závažnými konkrétnymi následkami. Žalobca nenavrhol vykonanie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení, pričom dôkazná povinnosť v sporovom konaní spočíva na ňom. Jediný podklad, z ktorého súd vychádzal pri závere, že došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, je žalobný návrh a výpoveď žalobcu, ktoré je však nutné pokladať predovšetkým za splnenie jeho povinnosti tvrdenia a nie dôkaznej povinnosti, pričom tvrdenia žalobcu súd nekriticky, bez podrobenia vlastnej úvahe, prevzal do odôvodnenia rozhodnutia. Pokiaľ ide o otázku skutkového tvrdenia a dôkazného bremena žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24.2.2010, sp.zn. 4 Cdo 13/2009. Ďalej dôvodila, že v súlade s ustálenou judikatúrou zákon nezakladá prezumpciu vzniku nemateriálnej ujmy t.j. že by v prípade vykonania trestu odňatia slobody a následného oslobodenia spod obžaloby automaticky dochádzalo k vzniku práva osoby, na ktorej bol vykonaný trest odňatia slobody, na náhradu nemateriálnej ujmy, ale je povinnosťou žalobcu uniesť dôkazné bremeno a spoľahlivo preukázať tak vznik konkrétnej nemateriálnej ujmy v priamej príčinnej súvislosti s vykonaným trestom odňatia slobody ako aj jej presne verifikovateľnú výšku. Žalovaná mala za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, kedy na základe vykonaného dokazovania nebolo možné bez dôvodných pochybností dospieť k súdom priznanej nemateriálnej ujme žalobcu vo výške 10.582,- €, keďže skutkové zistenia súdu prvej inštancie o vzniku nemateriálnej ujmy žalobcu neobstoja vo svetle vykonaného dokazovania v prvoinštančnom konaní. Podľa žalovanej žalobca mal dôkazmi preukázať konkrétny dopad obmedzenia osobnej slobody na jeho život, na jeho spoločenskú povesť a česť. Nemateriálna ujma môže predstavovať rôzne negatívne následky v osobnostnej sfére poškodeného, vplývajúce na jeho česť, vážnosť, povesť, doterajší súkromný a pracovný život, rodinné vzťahy, spoločenské postavenia a podobne. Ak aj zákon výslovne neustanovuje žiadne kritériá pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy, čím ponecháva na voľnej úvahe súdu, aby s ohľadom na konkrétne skutkové okolnosti každého individuálneho prípadu sám vymedzil skutočnosti významné pre určenie výšky náhrady, úvahy súdu nemôžu znamenať jeho ľubovôľu, ale musia byť založené na konkrétnych a preskúmateľných hľadiskách, ktoré musia vychádzať zo skutkového stavu na základe dokazovania vykonaného na zisťovanie konkrétnych následkov v jednotlivých oblastiach života poškodeného, ktorý je povinný vznik a výšku nemateriálnej ujmy v konaní preukázať, keďže nesie dôkazné bremeno.

2.4. Žalovaná taktiež poukázala na to, že účelom inštitútu odškodnenia nemateriálnej ujmy je zmiernenie následkov protiprávneho stavu resp. náprava spôsobenej morálnej ujmy. Prípustnosť peňažnej satisfakcie je teda opodstatnená tam, kde zmenšenie a vyváženie spôsobenej nemateriálnej ujmy nemožno napraviť inak, ako cestou zadosťučinenia vo forme peňažného plnenia. Peňažná satisfakcia má tak byť posledným prostriedkom, ktorý prichádza do úvahy len vo výnimočných prípadoch, kedy iné prostriedky nápravy morálnej ujmy nie sú postačujúce. Podľa žalovanej samotné uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 30.10.2012, sp.zn. 1 TV 2/2012, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 10.1.2013, č.k. 2 T0V/4/2012-11, ktorým bolo trestné stíhanie žalobcu zastavené, je dostatočnou morálnou satisfakciou, keďže práve týmto rozhodnutím došlo k odstráneniu protiprávneho stavu a pomyselnému „očisteniu“ žalobcu. Satisfakčným prostriedkom spôsobilým reparovať istým spôsobom aj prípadnú morálnu ujmu je taktiež stanovisko žalovanej č. 27592/2013-1531/8 zo dňa 10.7.2013, ktorým bolo žalobcovi priznané odškodnenie podľa § 19 ods. 3 písm. b) a § 23 písm. a) a c) zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v celkovej výške 2.947,40 €.

2.5. Poukazujúc na § 157 ods. 2 O.s.p., judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp.zn. I ÚS 226/03) mala žalovaná za to, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je dostatočne zrejmé, akými úvahami sa súd riadil, keď dospel k záveru o existencii nemajetkovej ujmy a výške priznanej náhrady nemateriálnej ujmy, resp. súd svoje úvahy nepodložil preskúmateľnými a jasnými východiskami, čo napokon ani nemohol, keď žalobca na podporu svojich tvrdení nepredložil žiadne dôkazy.

2.6. Žalovaná odvolaciu súdu navrhla, aby rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom rozsahu zmenil a žalobu zamietol alebo aby rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom rozsahu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.7. Pre prípad, že odvolací súd zaviazal žalovanú na náhradu akejkoľvek sumy, žiadala, aby zmenil napadnuté rozhodnutie tak, že určí na plnenie 30-dňovú patričnú lehotu. Uvedené žalovaná odôvodnila administratívno-časovou náročnosťou úhrady danou oneskorením pri zisťovaní a vyznačovaní právoplatnosti súdnych rozhodnutí, potrebou schvaľovacieho procesu úhrady u žalovanej za účelom vykonania základnej finančnej kontroly a časovým obdobím potrebným na samotnú realizáciu úhrady.

3.1. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej poukázal na právnu argumentáciu v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 9.6.2016, č.k. 9 Co 344/2014-120, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 30.1.2014, č.k. 21 C 112/2012-74, podľa ktorej „Podľa ustálenej judikatúry je trestné stíhanie a v rámci neho aj prípadný výkon väzby vždy vážnym zásahom do osobnej slobody jednotlivca (už spomínané rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31.5.2007 sp.zn. 4 Cdo 177/2005), ktorý je spojený s rozsiahlymi negatívnymi následkami pre poškodenú osobu, a to prakticky vo všetkých sférach jej života - je spojený so stratou osobnej slobody, s vyradením z bežného súkromného, rodinného, pracovného života, s následkami na fyzickom či psychickom zdraví. Takýto zásah poškodenú osobu stigmatizuje v spoločnosti ako človeka, ktorý má trestnú minulosť, znižuje jeho česť, dôstojnosť, vážnosť v spoločnosti. Vychádzajúc z okolností danej právnej veci je plne oprávnené konštatovanie prvostupňového súdu aj o tom, že v prípade žalobcu bola celkom reálna hrozba, že bude aj v budúcnosti za rovnaký trestný čin naďalej opakovane odsúdený (do skončenia brannej povinnosti)“. Tieto závery sú aplikovateľné aj na prípad žalobcu. Zároveň sú tým prekonané skoršie právne názory, na ktoré odkazuje žalovaná. K tvrdeniu žalovanej, že žalobca nemôže mať nárok na náhradu nemateriálnej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru žalobca uviedol, že náhrada nemateriálnej ujmy nie je závislá len na čl. 5 ods. 5 Dohovoru, môže byť priznaná i podľa iných noriem, napríklad podľa čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (viď nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 11.10.2006, sp.zn. IV. ÚS 428/05 vo veci Jozefa Kaláta). Žalobca dôvodil, že práve preto, že výpočet odškodňovacích nárokov podľa § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii je demonštratívny, náhradu nemajetkovej ujmy nevyklučuje. Podľa žalobcu to v prejednávanej veci nie je podstatné, keďže nebol rehabilitovaný podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, odsudzujúci rozsudok v jeho veci bol zrušený podľa všeobecných predpisov pre trestné konanie. Žalobca dôvodil, že v prejednávanej veci uniesol dôkazné bremeno, keď preukázal, že bol odsúdený, od kedy do kedy bol obmedzený na osobnej slobode a že sa tak stalo nezákonne (odsudzujúci rozsudok bol zrušený). K veci sa vyjadril aj na pojednávaní. Súhlasil s názorom, že následky výkonu trestu sú predvídateľné, to neznamená, že náhrada nemateriálnej ujmy by mala patriť len za následky nepredvídateľné. Každé nezákonné obmedzenie osobnej slobody, predovšetkým, keď trvá dlhé mesiace, znamená pre poškodeného závažnú ujmu. Podľa žalobcu v prípade dlhodobého väznenia nie je možné rozhodnutie o zastavení trestného stíhania považovať za dostatočnú kompenzáciu, keďže takéto zadosťučinenie by bolo „menej než zdanlivé“, a pokiaľ to žalovaná navrhuje, naznačuje to z jej strany „len veľmi mechanický a odosobnený prístup“ (nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 15.4.2015, sp.zn. I. ÚS 819/15 v obdobnej veci Rudolfa Oprendeka). Odškodnenie, ktoré žalobcovi žalovaná poskytla, bolo len symbolickou náhradou ušlej mzdy (83,- €/mesiac) a náhradami toho, čo žalobca musel predtým zaplatiť, v žiadnom prípade nešlo o zadosťučinenie za morálnu a citovú ujmu. Mesiace či dokonca roky strávené nevinne vo väzení nemožno poškodenému vrátiť, aby ich mohol opäť plnohodnotne prežiť. Preto je finančná kompenzácia nutná. Podľa žalobcu bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie riadne odôvodnené, súd v ňom uviedol všetky rozhodujúce skutočnosti. Odvolaciu súdu navrhol rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdiť.

3.2. V doplnení vyjadrenia žalobca poukázal na právnu argumentáciu v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25.10.2016, č.k. 14 Co 463/2015-168, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 2.2.2015, č.k. 17 C 157/2014-63, podľa ktorej ustanovenia zákonov

č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii a č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom „sa musia vykladať v súlade s platným znením ústavy, a podľa citovaného článku 11 aj v súlade s ratifikovanými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Na túto potrebu reflektovala aj právna úprava zákona č. 514/2003 Z.z., ktorá priamo upravila nároky poškodených osôb aj na náhradu nemajetkovej ujmy. Článok 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd priznáva každému právo na ochranu pred následkami nezákonného rozhodnutiu súdu alebo iného štátneho orgánu.... Odvolací súd v tejto súvislosti rovnako ako súd prvej inštancie vychádzal zo záverov rozhodnutia ESLP vo veci Kopecký versus Slovensko, že vnútroštátne súdy nemajú sice osobitnú povinnosť odškodňovať krivdy za škody spôsobené pred ratifikáciou Dohovoru, ale takúto možnosť nesporne majú s prihliadnutím na svoju ekonomickú a sociálnu politiku.“ Tieto závery sú aplikovateľné aj na prípad žalobcu.

4. K vyjadreniu žalobcu sa vyjadrila žalovaná. Poukázala na rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 8.3.2017, č.k. 7 Co 14/2016-159, ktorý v odôvodnení odkázal na stanovisko č. 1/2017 občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave zo dňa 1.3.2017, ktoré bolo prijaté z dôvodu výkladových rozdielností právoplatných rozhodnutí senátov uvedeného súdu v konaniach s totožným predmetom ako v prejednávanom prípade. Stanovisko sa vysporiadáva s otázkou právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb. a jej vzťah k právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 119/1990 Zb. a s otázkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy s odkazom na čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Citujúc stanovisko poukázala na to, že „Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru vzniká za predpokladu, že k zásahu do osobnej slobody dotknutej osoby došlo, resp. tento zásah bol ukončený až potom, čo sa tento medzinárodný Dohovor stal pre Slovenskú republiku záväzný (t.j. od 18.3.1992) s tým, že okamih účasti tejto osoby na rehabilitácii z tohto pohľadu nie je relevantný.“ K tvrdeniu žalobcu, že takáto náhrada je možná aj na základe čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd žalovaná poukázala na to, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci priznal žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy práve na základe priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru, a teda žalovaná sa vo svojom odvolaní vysporiadala práve s touto právnou otázkou. Uviedla, že považuje vyriešenie otázky možnosti resp. nemožnosti priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru za kľúčové, keďže ochrany hodnôt uvedených v ustanoveniach čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa možno domáhať iba spôsobom a v rozsahu ustanovených zákonom (inak povedané nezakladajú priamy nárok na odškodnenie), pričom žiadny zákon platný v Slovenskej republike požadované odškodnenie žalobcovi nepriznáva. K tvrdeniu žalobcu, že v prejednávanej veci nie je vôbec podstatné zaoberať sa otázkou demonštratívnosti výpočtu odškodňovacích položiek podľa § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb., keďže žalobca podľa tejto právnej úpravy rehabilitovaný nebol a k zrušeniu odsudzujúceho rozsudku došlo podľa všeobecných predpisov, žalovaná opätovne poukázala na vyššie uvedené stanovisko č. 1/2017 občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave zo dňa 1.3.2017, ktoré podporuje jej argumentáciu vyjadrenú v odvolaní, v zmysle ktorého, sa vzťah medzi zákonom č. 119/1990 Zb. a všeobecnými odškodňovacími predpismi spravuje zásadou lex specialis derogat generali. K nesúhlasu žalobcu s tvrdením žalovanej, že neuniesol dôkazné bremeno preukazujúce vznik nemajetkovej ujmy, z dôvodu, že každé obmedzenie osobnej slobody prináša poškodenému závažnú ujmu a zakladá nárok na jej odškodnenie, žalovaná poukázala na to, že v súlade s ustálenou judikatúrou zákon nezakladá prezumpciu vzniku nemateriálnej ujmy, t.j. že by v prípade vykonania trestu odňatia slobody a následného oslobodenia spod obžaloby automaticky dochádzalo k vzniku práva osoby, na ktorej bol vykonaný trest odňatia slobody, na náhradu nemajetkovej ujmy, ale je povinnosťou žalobcu uniesť dôkazné bremeno a spoľahlivo preukázať tak vznik konkrétnej nemateriálnej ujmy v priamej príčinnej súvislosti s vykonaným trestom odňatia slobody, ako aj jej presne verifikovateľnú výšku. Žalovaná opätovne poukázala na to, že jediným podkladom, z ktorého vychádzal súd prvej inštancie pri závere, že došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, je žalobný návrh a výpoveď žalobcu, ktoré je však nutné pokladať predovšetkým za splnenie jeho povinnosti tvrdenia a nie dôkaznej povinnosti. Opätovne navrhla odvolaciemu súdu, aby rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol alebo aby rozhodnutie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

5. Žalobca vo vyjadrení k vyjadreniu žalovanej uviedol, že stanovisko č. 1/2017 občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave nemôže mať retroaktívne účinky na prípady, v ktorých žaloba bola podaná pred jeho vydaním (viď stanovisko pléna Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25.11.2014, sp.zn. Pl. ÚS-st 39/14). Inak by bolo porušené právo na legitímne očakávanie a právo na rovnosť osôb,

ktoré podali žalobu pred vydaním takéhoto stanoviska (viď nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 15.4.2015, sp.zn. I. ÚS 823/15). Žalobca opätovne navrhol potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie.

6. Ďalšie vyjadrenia strán sporu už do spisu doložené neboli.

7. Odvolací súd, s poukazom na § 470 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“) účinný od 1.7.2016, preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu a v medziach odvolacích dôvodov, ktorými je viazaný (§ 379 a § 380 ods. 1 C.s.p.), na odvolacom pojednávaní (§ 385 ods. 1 C.s.p.) konanom dňa 29.7.2020 a po zopakovaní dokazovania oboznámením podstatného obsahu spisu, po vyjadrení právneho zástupcu žalobcu (žalovaná sa pojednávania bez ospravedlnenia nezúčastnila, predvolanie na pojednávanie jej bolo doručené dňa 16.6.2020) dospel k záveru, že odvolanie žalovanej je dôvodné.

8. Podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

9. Žalobca sa predmetným žalobným návrhom voči žalovanej domáha náhrady nemajetkovej ujmy pričom zdôraznil, že predmetnej ujmy sa nedomáha podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, keďže konanie podľa uvedeného zákona voči nemu neprebehlo, ale priamo podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Na pojednávaní pred odvolacím súdom (prostredníctvom právneho zástupcu) uviedol, že každé nezákonné uväznenie spôsobuje traumu, stráca sa ním ľudská sloboda, dôstojnosť, čo už samo osebe oprávňuje domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy. Ak by žalobcu vo výkone trestu odňatia slobody mučili, mal by nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo vyššej sume. Poukázal na to, že ustálená súdna prax Európskeho súdu pre ľudské práva stanovuje tri zložky náhrady nevinne väznených, a to náhradu majetkovej ujmy, náhradu trov obhajoby a náhradu nemajetkovej ujmy. Podľa žalobcu žalovaná ignoruje zásady vyplývajúce z čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Žalobca uviedol, že zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave, na ktoré sa odvoláva žalovaná, nemôže mať retroaktívne účinky, podľa jeho názoru zjednocujúce stanovisko môže vydávať len najvyšší súd. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20.8.2009, sp.zn. 4 So 143/2008 vo veci žalobcu Július Hisem proti Sociálnej poisťovni, v ktorom najvyšší súd vyslovil právny názor, že zákon z doby federácie nemôže byť v jednej republike vykladaný v prospech žiadateľa a v druhej v jeho neprospech. Zdôraznil nález Ústavného súdu Českej republiky č. 85/04, v ktorom ústavný súd zaujal stanovisko, že Česká republika je v Európskej únii, pod judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, a preto aj na ňu sa vzťahuje rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 29.5.1997, vo veci Tsirlis a Kouloumpas proti Grécku. Žalovaná s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu nesúhlasila dôvodiac nemožnosťou priamej aplikácie čl. 5 ods. 5 Dohovoru v súvislosti s priznaním náhrady nemateriálnej ujmy, ktorá vznikla zásahom do osobnej slobody dotknutej osoby, ku ktorému došlo resp. tento zásah bol ukončený predtým, ako sa stal Dohovor pre Slovenskú republiku záväzný, poukazujúc pritom na Stanovisko občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave č. 1/2017.

10.1. Občianskoprávne kolégium Krajského súdu v Bratislave na svojom rokovaní dňa 1.3.2017 v zmysle § 17 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov prijalo vzhľadom na výkladové rozdiely v právoplatných rozhodnutiach senátov 3 Co, 4 Co, 8 Co, 9 Co, 14 Co, k otázke právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb. a jej vzťah k právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 119/1990 Zb. a k otázke priznania náhrady nemajetkovej ujmy s odkazom na čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov, Stanovisko č. 1/2017, podľa ktorého „Zo všeobecnej zásady o zákone všeobecnom a špeciálnom (lex specialis derogat generali) jednoznačne vyplýva, že ak sú naplnené podmienky pre použitie špeciálnej úpravy, musí sa táto úprava aplikovať a nemožno použiť úpravu všeobecnú. Znamená to, že pre osoby, ktoré podľa zákona č. 119/1990 Zb. sú osobami oprávnenými žiadať odškodnenie, platí pre uplatňovanie a uspokojovanie majetkových nárokov vo vzťahu medzi nimi a štátom zvláštna právna úprava, bez ohľadu nato, ktorý predpis je pre ne priaznivejší. V prípadoch, na ktoré sa zákon č. 119/1990 Zb. vzťahuje, sa teda nemožno proti štátu domáhať iných či ďalších nárokov, ako tých, ktoré tento zákon upravuje. Napriek tomu, že ustanovenie § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. uvádza len demonštratívny výpočet položiek nárokov na odškodnenie, a teda výslovne neupravuje ani nárok na nemajetkovú ujmu, nemôže všeobecný súd neprípustným spôsobom ako orgán súdnej moci nahradzovať činnosť zákonodarcu

a priznať v občianskom súdnom konaní aj iné nároky, než ktoré platné právne predpisy priznávajú fyzickým, prípadne právnickým osobám, pretože by tým prekročil hranice del'by moci medzi súdnou a zákonodarnou mocou vymedzenou v Ústave Slovenskej republiky. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru vzniká za predpokladu, že k zásahu do osobnej slobody dotknutej osoby došlo, resp. tento zásah bol ukončený až potom, čo sa tento medzinárodný Dohovor stal pre Slovenskú republiku záväzný (t.j. od 18.3.1992) s tým, že okamih účasti tejto osoby na rehabilitácii z tohto pohľadu nie je relevantný“.

10.2. Odvolací súd, zhodne so žalovanou poukazuje na to, že záver prijatý vyššie uvedeným stanoviskom je plne aplikovateľný aj v prejednávanom prípade. Preto nemohol odvolací súd prihliadnúť na vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej, v ktorom poukázal na právnu argumentáciu uvedenú v rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 30.1.2014, č.k. 9 Co 344/2014-120, ako aj rozsudku zo dňa 25.10.2016, č.k. 14 Co 463/2015-168, s právnym záverom ktorých v zmysle uvedeného Stanoviska nemožno súhlasiť. Pokiaľ žalobca namietal, že zjednocujúce stanovisko môže prijať len najvyšší súd, odvolací súd poukazuje na to, že uvedené stanovisko Krajský súd v Bratislave prijal v súlade s § 17 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého kolégium krajského súdu prerokúva a vyjadruje sa k podnetom sudcov na prijatie stanoviska k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, ak došlo k výkladovým rozdielnostiam v právoplatných rozhodnutiach senátov alebo samosudcov toho istého kolégia. K námietke žalobcu, že stanovisko č. 1/2017 občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave nemôže mať retroaktívne účinky na prípady, v ktorých žaloba bola podaná pred jeho vydaním, odvolávajúci sa na stanovisko pléna Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25.11.2014, sp.zn. Pl. ÚS-st 39/14, odvolací súd uvádza, že nie je viazaný rozhodnutím ústavného súdu iného štátu.

10.3. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru vzniká za predpokladu, že k zásahu došlo alebo tento pretrvával v čase, kedy Slovenská republika sa stala signatárom Dohovoru, t.j. kedy sa tento stal pre štát právne záväzným, keďže právnou skutočnosťou, ktorá zakladá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie je rozhodnutie o súdnej rehabilitácii, oslobodzujúci rozsudok alebo uznesenie o zastavení trestného stíhania, tieto sú len podmienkou jeho priznania, ale samotný zásah, v dôsledku ktorého bol subjekt pozbavený osobnej slobody. V danom prípade k zásahu do osobnej slobody žalobcu došlo v období od 21.5.1974 do 21.9.1975, kedy bol vo výkone trestu odňatia slobody. Dohovor sa stal pre Slovenskú republiku právne záväzný 18.3.1992, a preto aplikácia Dohovoru pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy nie je možná. Takýto záver vyplýva aj z judikatúry ESLP, ktorá za rozhodujúce kritérium pre uplatnenie Dohovoru považuje časový úsek, v ktorom k zásahu došlo. V opačnom prípade by došlo k porušeniu všeobecnej zásady zákazu retroaktivity v zmysle čl. 4 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve (vyhl. ministra zahraničných vecí č. 15/1988 Zb.).

10.4. Pokiaľ ide o argumentáciu žalobcu, že náhrada nemateriálnej ujmy môže byť priznaná aj podľa čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, poukazujúc pri tom na nález Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 11.10.2006 sp.zn. IV ÚS 428/05, odvolací súd uvádza, že rozhodnutie nemá žiadny súvis s prejedávanou vecou (sťažovateľ sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu, že ukončenie trestného konania trvalo neúmerne dlho). Zároveň odvolací súd poukazuje na to, že všeobecný súd v civilnom sporovom konaní v zmysle § 193 C.s.p. nie je viazaný rozhodnutiami iných súdov v konaniach nesúvisiacich s predmetnou vecou (zavazujú len v konkrétnej veci), a už vonkoncom nie je viazaný rozhodnutiami všeobecných súdov resp. rozhodnutím ústavného súdu iného štátu, akým Česká republika nepochybné je.

10.5. Žalobca k tvrdeniu žalovanej, že vychádza predovšetkým z dopadu demonštratívneho výpočtu odškodňovacích nárokov podľa § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, uviedol, že práve preto, že výpočet je demonštratívny, tak náhradu nemateriálnej ujmy nijako nevyklučuje. Zároveň uviedol, že táto skutočnosť v prejednávannej veci nie je podstatná, keďže žalobca podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii rehabilitovaný nebol, odsudzujúci rozsudok v jeho veci bol zrušený podľa všeobecných predpisov pre trestné konanie.

10.6. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že podľa čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa možno domáhať práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. Všeobecný súd nemôže neprípustným spôsobom ako orgán súdnej moci nahradzovať činnosť zákonodarcu a priznať v občianskom súdnom konaní aj iné nároky, než ktoré platné právne predpisy priznávajú fyzickým, prípadne právnickým osobám, pretože by tým prekročil hranice del'by moci medzi súdnou a zákonodarnou mocou vymedzenou v Ústave Slovenskej republiky resp. predtým v Ústave ČSFR. Pokiaľ by zákonodarcu v danom prípade mienil nárok na nemateriálnu ujmu zaradiť do ustanovenia § 23 zákona č. 119/1990 Zb. je nepochybné, že by tak urobil pri jeho prijatí, prípadne neskôr. Pokiaľ však tak neurobil sám v

rámci svojej vlastnej ústavnej a zákonnej kompetencie, nemôže jeho vôľu nahrádzať orgán súdnej moci pri aplikácii práva v súdnom konaní. Odškodnenie v zmysle zákona č. 119/1990 Zb. bolo výrazom spravodlivosti v medziach možného, a to podľa názoru a rozhodnutia demokraticky legitimitovaného zákonodarcu po roku 1989.

10.7. Zároveň považuje odvolací súd za potrebné poukázať na to, že v konaní nebolo sporné, že rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zo dňa 10.7.2013 bolo žalobcovi priznané odškodnenie v zmysle § 23 ods. 1 zákona č.119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v celkovej výške 2.947,40 €, ktoré pozostávalo z náhrady za stratu na zárobku za každý mesiac výkonu trestu, z náhrady trov výkonu trestu odňatia slobody, z náhrady trov trestného konania a z náhrady trov právneho zastúpenia. Účelom zákona č.119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii bolo najmä zrušiť odsudzujúce súdne rozhodnutia za činy, ktoré v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti rešpektujúcej občianske politické práva a slobody zaručené ústavou a vyjadrené v medzinárodných dokumentoch a medzinárodných právnych normách zákon označoval za trestné, umožniť rýchle preskúmanie prípadov osôb takto protiprávne odsúdených v dôsledku porušovania zákonnosti na úseku trestného konania, odstrániť neprimerané tvrdosti v používaní represie, zabezpečiť neprávnym odsúdeným osobám spoločenskú rehabilitáciu a primerané hmotné odškodnenie a umožniť zo zistených nezákonností vyvodiť dôsledky proti osobám, ktoré platné zákony vedome alebo hrubo porušovali. Hmotné odškodnenie predstavuje skôr symbolické odškodnenie. Prioritne nadväzuje na základné morálne zadosťučinenie. Tento zákon je voči ďalším zákonom upravujúcim odškodňovanie neprávnym odsúdených osôb (zákon č. 58/1969 Zb., zákon č. 504/2014 Z.z., Občiansky zákonník) zákonom špeciálnym, jeho úprava má prednosť pred všeobecnými úpravami.

10.8. Pokiaľ žalobca v odvolacom konaní argumentoval rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20.8.2009, sp.zn. 4 So 143/2008, ako aj nálezu Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 13.7.2006, sp.zn. I. ÚS 85/04, odvolací súd poukazuje na stanovisko Pléna Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25.11.2014, sp.zn. Pl. ÚS-st. 39/14, podľa ktorého „I. Nárok na náhradu nemateriálnej ujmy podľa čl. 5 odst. 5 Úmluvy o ochrane ľudských práv a základných slobod vzniká za predpokladu, že k zásahu štátu do osobnej slobody dotčené osoby došlo, resp. tento zásah bol ukončen až poté, čo sa tato mezinárodná úmluva stala pro Českou republiku záväznou (tj. od 18. 3. 1992); okamžik účasti této osoby na rehabilitaci není z tohoto hlediska relevantní. II. Tento právní názor se neuplatní u případů, kdy žaloba na zaplacení zadosťučnění za vzniklou nemajetkovou újmu byla podána ještě před přijetím tohoto stanoviska.“ Z uvedeného vyplýva, že aj Česká republika dospela k záveru, že nárok na náhradu nemateriálnej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru vzniká za predpokladu, že k zásahu štátu do osobnej slobody došlo, resp. zásah bol ukončený, až po tom, čo sa Dohovor stal pre Českú republiku záväzný. Bod II. uvedeného stanoviska reflektoval prípady, kedy už k odškodneniu dotknutej osoby zo strany štátu došlo (pred judikatúrnym odklonom vyjadreným v bode I. stanoviska).

11. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom rozsahu v zmysle ustanovenia § 388 C.s.p. zmenil tak, že žalobu pre neexistenciu dôvodov na priznanie nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy aj v uvedenom rozsahu zamietol.

12. Odvolateľka napadla odvolaním aj výrok o náhrade trov konania pred súdom prvej inštancie. Keďže odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol, o nároku na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie rozhodol tak, že úspešnej žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % podľa § 255 ods. 1 C.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. a úspešnej žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. O výške trov prvoinstančného a odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník, a to podľa § 262 ods. 2 C.s.p.

13. Odvolací súd prijal rozhodnutie jednohlasne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1.5.2011; § 393 ods. 2 C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

(1) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

(2) Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 C.s.p.).

(1) Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

(2) Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

(1) Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

(2) Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

(1) Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 C.s.p.).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C.s.p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C.s.p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C.s.p.).